

PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA ANGIELSKIEGO

**zgodny z
Podstawą Programową**

**Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej
z dnia 17 czerwca 2016 r.**

**(bez zmian w zakresie nauczania języka obcego w szkole
podstawowej w Podstawie Programowej, wprowadzonej
rozporządzeniami Ministra Edukacji Narodowej z 30 maja 2014)**

DLA I ETAPU EDUKACYJNEGO

**SZKOŁA PODSTAWOWA,
KLASY 1 - 3**

Ilona Studzińska
Arkadiusz Mędela
Magdalena Kondro
Ewa Piotrowska

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	3
II. OPIS PROGRAMU	4
A. Główne założenia programu	4
B. Koncepcja pedagogiczna leżąca u podstaw programu	4
C. Warunki realizacji założeń programowych	5
1. Sala lekcyjna i jej wyposażenie	6
2. Materiały i pomoce dydaktyczne	6
D. Charakterystyka uczniów w wieku 6 - 9 lat	7
1. Dzieci 6-letnie	7
2. Dzieci 7-letnie	8
3. Dzieci 8-letnie	9
4. Dzieci 9-letnie	9
III. CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA	10
A. Cele ogólne kształcenia i wychowania	10
B. Cele szczegółowe – język angielski	11
IV. TREŚCI NAUCZANIA – PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA UCZNIĄ	13
A. Sprawności językowe	13
1. Mówienie	13
2. Słuchanie	14
3. Czytanie	14
4. Pisanie	14
B. Zasób środków leksykalno-gramatycznych	14
1. Funkcje językowe	14
2. Słownictwo	15
3. Gramatyka	16
V. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW PROGRAMOWYCH	17
A. Nauczanie sprawności językowych	17
1. Mówienie	17
2. Słuchanie	18
3. Czytanie	19
4. Pisanie	20
B. Nauczanie słownictwa	20
1. Ogólne techniki prezentacji słownictwa	20
2. Techniki utrwalania poznanego słownictwa	21
C. Nauczanie gramatyki	21
D. Kształcenie zintegrowane	21
VI. OCENA OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ	22
A. Założenia pedagogiczne	22
B. Kryteria oceniania	22

I. WSTĘP

„Kształcenie ogólne w szkole podstawowej tworzy fundament wykształcenia – szkoła łagodnie wprowadza uczniów w świat wiedzy, dbając o ich harmonijny rozwój intelektualny, etyczny, emocjonalny, społeczny i fizyczny.”

Podstawa programowa kształcenia ogólnego,
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego precyzyjnie określa zakres celów oraz treści kształcenia, czyli to, czego szkoła jest zobowiązana nauczyć ucznia o przeciętnych możliwościach i uzdolnieniach na każdym etapie edukacyjnym. Dokument sformułowany został **w języku wymagań**, tj. określa wiadomości, jakie uczeń o przeciętnych możliwościach powinien zdobyć, oraz umiejętności, jakie powinien rozwinąć kończąc pewien etap kształcenia. Podstawa programowa podkreśla **ciągłość kształcenia**, zatem wymagania stawiane uczniom na kolejnych etapach edukacyjnych są spójne i charakteryzują się, w myśl zasady kumulatywności, rosnącym stopniem trudności i złożoności. Oznacza to, że na kolejnym etapie kształcenia uczeń pogłębia treści nauczania oraz umiejętności, jakie zdobył na poprzednim etapie. W konsekwencji, na znaczeniu zyskały pierwsze lata nauki, bowiem to właśnie I etap kształcenia tworzy fundament wykształcenia.

Reforma systemu edukacji (Ustawa z dnia 29 grudnia 2015 o zmianie ustawy o systemie oświaty) wprowadziła obowiązek szkolny dla dzieci **siedmioletnich**, zaś dzieci **sześcioletnie** od 2016/2017 roku są objęte rocznym obowiązkowym przygotowaniem przedszkolnym. Rodzice mogą natomiast zapisać dziecko w szóstym roku życia do klasy I pod warunkiem, że przez rok poprzedzający rozpoczęcie nauki w klasie I korzystało ono z wychowania przedszkolnego lub otrzymało pozytywną opinię z poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Zmiana ta oznacza, że dzieci będą rozpoczynały naukę w zerówce, gdzie zgodnie z podstawą wychowania przedszkolnego będą uczyły się elementów sztuki, przyrody, matematyki, poznawały litery, a także będą przygotowywać się do nauki język obcego.

Pierwszy etap kształcenia, czyli edukacja wczesnoszkolna, to przede wszystkim *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym*, a także czas na przygotowanie dziecka *do życia w zgodzie z samym sobą, ludźmi i przyrodą* (podstawa programowa, I etap edukacyjny, Rozporządzenie MEN 30 maja 2014).

Główne założenie reformy systemu oświaty najlepiej oddaje poniższy fragment podstawy programowej: *Edukacja wczesnoszkolna to proces (...), w czasie którego dziecko ma być stopniowo i możliwie łagodnie przeprowadzone z kształcenia zintegrowanego do nauczania przedmiotowego w klasach IV-VI szkoły podstawowej.*

II. OPIS PROGRAMU

A. Główne założenia programu

Niniejszy program nauczania języka angielskiego w klasach 1-3 szkoły podstawowej jest zgodny z zadaniami i celami edukacyjnymi szkoły, określonymi przez podstawę programową.

Nauczanie języka obcego (najczęściej angielskiego) w klasach 1-3 szkoły podstawowej w 2008 roku stało się obowiązkowe. Zakłada się bowiem, że język obcy powinien być obecny we wszystkich etapach edukacji dziecka jako narzędzie znakomicie pobudzające intelektualny rozwój, szczególnie rozumienie i wyrażanie abstrakcyjnych pojęć, np. relacji czasowo-przestrzennych, jak również uwrażliwiające na zjawisko odrębności kulturowej użytkowników języka, a przez to kształtujące poczucie tolerancji i przyjaźni w stosunku do „inności” w szeroko pojmowanym sensie tego słowa.

Zwraca się również uwagę na fakt, że końcowy sukces w opanowaniu języka jest często wynikiem czasu nauczania, a więc im wcześniej dziecko rozpocznie edukację językową, tym większe jest prawdopodobieństwo zdobycia umiejętności w stopniu umożliwiającym funkcjonowanie we współczesnym świecie. Kolejnym czynnikiem motywującym rozpoczęcie nauki języka obcego w I etapie edukacyjnym jest doskonała możliwość jej **integracji** z edukacją wczesnoszkolną, zarówno pod względem treści nauczania, jak i metod pracy, co w rezultacie pozwoli dziecku na zdobycie pełniejszego obrazu świata i wszechstronnych umiejętności.

Program, który Państwu proponujemy, ma za zadanie pomóc w doborze materiałów dydaktycznych i podręcznika oraz w zaplanowaniu zajęć w oparciu o rozkład materiału. Przybliży on cele kształcenia i wychowania, treści nauczania, a także metody i techniki nauczania różnych sprawności językowych, zgodnie z zasadą nauczania zintegrowanego. Znajdą w nim Państwo również założenia dotyczące osiągnięć uczniów w zakresie znajomości języka angielskiego pod koniec omawianego etapu nauki szkolnej, oraz propozycje kryteriów i przykładowe sposoby oceniania postępów uczniów.

B. Koncepcja pedagogiczna leżąca u podstaw programu

Program, który macie Państwo przed sobą, oparto na założeniu, że uczeń znajduje się w centrum procesu nauczania, a podstawową rolą nauczyciela jest dobranie treści i metod nauczania tak, aby uwzględniały możliwości rozwoju dziecka oraz jego potrzeby i zainteresowania. Istotnym zadaniem nauczyciela jest stworzenie na lekcji atmosfery wzajemnej życzliwości, zaufania i współdziałania, sprzyjającej efektywnej pracy oraz pokonywaniu potencjalnych trudności i barier językowych.

Zakłada się, że edukacja wczesnoszkolna powinna dawać dziecku całościowy obraz świata oraz sprzyjać wszechstronnemu rozwojowi jego osobowości poprzez szeroko pojętą integrację działalności dydaktycznej i wychowawczej szkoły. Na koncepcję integracji edukacji wczesnoszkolnej z nauczaniem języka angielskiego składają się następujące elementy:

- **integracja celów nauczania** – wspieranie wszechstronnego rozwoju uczniów w sferze intelektualnej, fizycznej i emocjonalnej;
- **integracja treści nauczania** – omawianie tematów związanych z rzeczywistością bliską i zrozumiałą dziecku, np. ja, rodzina, klasa, środowisko naturalne, wakacje itp.;
- **integracja metod, technik i form pracy** – urozmaicenie zajęć poprzez śpiew, recytacje, inscenizacje, prace manualne, ćwiczenia fizyczne, słuchanie, czytanie, wycieczki itp.;
- **integracja zespołu klasowego** – stworzenie atmosfery wspólnoty, której każdy uczeń jest integralną częścią, przy jednoczesnym zapewnieniu uczniom, że w razie potrzeby każdy traktowany będzie indywidualnie, a materiał dostosowany do jego możliwości;
- **integracja nauczania i uczenia się** – przygotowanie uczniów do samodzielności i niezależności poprzez wyposażenie ich w techniki racjonalnego i skutecznego uczenia się;
- **integracja środowiska szkolnego i rodzinnego** – zróżnicowanie i jednoczesne uatrakcyjnienie lekcji dzięki współpracy pomiędzy nauczycielami języka angielskiego a nauczycielami kształcenia zintegrowanego i innymi pracownikami szkoły (np. bibliotekarzem, pielęgniarką szkolną), jak również rodzicami i uczniami innych klas lub szkół.

C. Warunki realizacji założeń programowych

Program może być realizowany zarówno przez wykwalifikowanych nauczycieli języka angielskiego, jak również przez nauczycieli nauczania początkowego posiadających kwalifikacje do uczenia języka angielskiego.

W klasach 1-3 szkoły podstawowej program przewiduje nauczanie języka obcego w wymiarze **190** godzin lekcyjnych w trzyletnim cyklu nauczania, czyli w przybliżeniu 63 godzin rocznie, co przy równomiernym podziale godzin przeliczyć można na dwie godziny lekcyjne tygodniowo. Rozkład treści nauczania na dwie jednostki lekcyjne w tygodniu zapewniają wszystkie podręczniki wydawnictwa Macmillan. Wybierając którykolwiek z kursów, można również wydłużyć pracę z jednym poziomem serii, wykorzystując liczne materiały dodatkowe dołączone do książki nauczyciela oraz różnorodne pomoce dydaktyczne, w zależności od możliwości i potrzeb uczniów. Dzięki takiemu podejściu jeden poziom kursu może być realizowany podczas nawet 110 godzin lekcyjnych.

Zakładając, iż każde dziecko na omawianym etapie nauczania może i powinno osiągnąć sukces w nauce języka na miarę swoich indywidualnych możliwości, należy tak dobierać i modyfikować zakres nauczanego materiału, aby każdy uczeń miał możliwość przyswojenia sobie prezentowanych treści nauczania poprzez uczestnictwo w różnorodnych formach aktywności na lekcji. Takie założenie narzuca prowadzącemu zajęcia ciągłe i dokładne monitorowanie postępów i aktywności uczniów na lekcjach (patrz rozdział VI - „Ocena osiągnięć ucznia”). Zachęcamy do takiego dobrania zakresu nauczania treści językowych, aby tempo jego realizacji pozwalało uwzględnić różnorodne i atrakcyjne formy prowadzenia zajęć.

1. Sala lekcyjna i jej wyposażenie

Chociaż sposób prowadzenia zajęć oraz ich efektywność zależą w dużej mierze od kompetencji i osobowości nauczyciela, należy zwrócić uwagę na fakt, iż wyposażenie sali, w której odbywają się zajęcia, ma niebagatelne znaczenie dla uatrakcyjnienia i skuteczności procesu nauczania języka. Poniżej wyszczególnione zostały główne cechy pracowni i dodatkowych pomocy, mogących w znacznym stopniu ułatwić prowadzenie lekcji. Lekcje języka powinny odbywać się w sali, w której dzieci przebywają podczas pozostałych zajęć z nauczania początkowego, tak aby dostępnym było jak najwięcej dodatkowych pomocy, np. klocek, plansz, plakatów, prac rysunkowych dzieci. Sala powinna zapewniać przestrzeń niezbędną nauczycielowi i uczniom dla przeprowadzenia ćwiczeń zabawowo-ruchowych. Istotnym elementem wyposażenia klasy jest także dywan, ewentualnie poduszki, na których dzieci mogą usiąść. Układ stolików i krzeseł musi umożliwiać nauczycielowi podział klasy na grupy, swobodne przemieszczanie się dzieci w trakcie prowadzonych zajęć oraz zapewnić przestrzeń do wykonywania prac projektowych. Sala lekcyjna powinna być wyposażona w tablicę szkolną oraz miejsca do wyeksponowania prac uczniów.

2. Materiały i pomoce dydaktyczne

Do podstawowych materiałów wykorzystywanych przez nauczyciela i uczniów w trakcie prowadzonych zajęć możemy zaliczyć:

- podręcznik,
- zeszyt ćwiczeń,
- odtwarzacz CD oraz płyty CD z nagraniami materiału z podręcznika,
- książkę nauczyciela zawierającą szczegółowe wskazówki metodyczne odnośnie sposobu przeprowadzenia poszczególnych zajęć.

Do materiałów dodatkowych zaliczamy:

- karty obrazkowe do demonstrowania słownictwa (*flashcards*),
- karty obrazkowe do historyjek (*story cards*),
- karty wyrazowe (*word cards*),
- kolorowe plakaty i ilustracje,
- materiały do kopiowania – dodatkowe ćwiczenia dla uczniów pracujących szybciej, wymagających dodatkowych ćwiczeń itp.,
- płyty DVD oraz dodatkowe ćwiczenia do materiału filmowego
- oprogramowanie na tablicę interaktywną (*Interactive Classroom*) do wybranego podręcznika
- proste teksty stanowiące dodatkowy materiał przeznaczony do czytania przez uczniów na określonym poziomie nauczania (np. książeczki z serii *Macmillan Children's Readers*),
- słowniki obrazkowe (np. *Macmillan Children's Dictionary*).

Pomimo, że program nauczania języka angielskiego w klasach 1-3 może być realizowany przy użyciu podstawowych materiałów dydaktycznych, należy pamiętać, iż większy wybór dostępnych pomocy audiowizualnych oraz rekwizytów prowadzi do uatrakcyjnienia procesu nauczania, co zwłaszcza w przypadku omawianej grupy wiekowej owocuje lepszymi efektami kształcenia oraz podniesieniem stopnia motywacji dzieci.

D. Charakterystyka uczniów w wieku 6 - 9 lat

Rozpoczęcie nauki w szkole to nowy etap w życiu dziecka. Ulega zmianie jego rola i zadania, zmienia się gruntownie jego codzienny tryb życia i rozkład zajęć, pojawiają się nowe obowiązki i konieczność dostosowania się do regulaminu szkoły. Następuje stopniowe przejście od podstawowej działalności w życiu dziecka, którą była zabawa, do pracy szkolnej. Wejście w rolę ucznia oznacza zwiększone wymagania i oczekiwania ze strony rodziców i nauczycieli. Dzieci rozpoczynające naukę w szkole podstawowej zazwyczaj nastawione są bardzo pozytywnie do nowych wyzwań, mimo że ich realizacja nie zawsze przychodzi łatwo. Zadaniem nauczyciela w I etapie edukacyjnym jest jak najdłuższe podtrzymywanie tego nastawienia oraz zapobieganie – poprzez odpowiednie dobranie treści i metod pracy – powstawaniu niepowodzeń i frustracji szkolnych.

Dzieci w młodszym wieku szkolnym różnią się między sobą znacznie pod względem zarówno rozwoju intelektualnego i fizycznego, jak również dojrzałości emocjonalnej i społecznej. Istotną rolą nauczyciela będzie te różnice rozpoznać, a następnie tak organizować proces nauczania, aby każde dziecko mogło rozwijać się w tempie i stopniu określonym przez jego indywidualne możliwości. Mimo tych różnic można wyodrębnić pewne cechy wspólne dla danego wieku dziecka.

1. Dzieci 6-letnie

Jak wspomniano we Wstępie, rodzice mogą podjąć decyzję o zapisaniu dziecka sześciolatniego do klasy I, stąd w klasie może znaleźć się kilkoro dzieci w szóstym roku życia. Warto, by nauczyciel rozpoczynający pracę z klasą mieszaną wiekowo był świadomy różnic rozwojowych między dziećmi 6- i 7-letnimi.

Dzieci sześciolatnie są ruchliwe i sprawne, angażują się aktywnie (intelektualnie i fizycznie) w wykonywanie zadań. Ich słaba umiejętność koncentracji i zmienność emocjonalna sprawia jednak, że często są zbyt znudzone / zmęczone wykonywaniem danego zadania, aby je dokończyć. Zadaniem nauczyciela jest więc zapewnienie dzieciom różnorodnych bodźców, wielu krótkich zadań, które wykorzystają aktywność i pęd do działania sześciolatnich uczniów, a jednocześnie nie staną się źródłem znudzenia, co mogłoby wywołać u dzieci agresję i zniechęcenie do dalszej nauki. Podstawową formą działalności uczniów sześciolatnich jest zabawa, co dla nauczyciela oznacza takie prowadzenie zajęć, aby dziecko zdobywało wiedzę i pożądane umiejętności bawiąc się - zadania muszą być atrakcyjne i przyjemne, zachęcać dzieci do aktywnego w nich udziału. Dla dzieci w tym wieku ważnym czynnikiem motywującym jest także osoba nauczyciela, który powinien być wzorem i inspiracją do działania.

Sześciolatki posiadają już pewną podstawową wiedzę szkolną – m.in. rozpoznają litery i cyfry, nie wszystkie potrafią czytać, ale interesują się czytaniem i pisanem. Potrzebują dużo wsparcia i poprowadzenia ‘za rączkę’ przez pierwsze kroki w szkole. Przy odpowiednim podejściu nauczyciela, pod wpływem działań pedagogicznych, sześciolatki szybko rozwijają się intelektualnie oraz psychomotorycznie. Sześciolatki szybko uczą się klasyfikować i porównywać elementy danego zbioru (np. słownictwa z danego zakresu tematycznego), potrafią wiernie odtworzyć zasłyszane wzorce, a także zareagować – werbalnie i niewerbalnie – na polecenia nauczyciela. Dzieci w tym wieku mają także dobrze rozwiniętą pamięć mechaniczną, ich proces pamięciowy polega na zapamiętywaniu treści bez jej rozumienia. W nauczaniu języka angielskiego nauczyciel może wykorzystać tę umiejętność – dzieci szybko zapamiętują całe wyrażenia, zwrotki rymowanek i piosenek, nawet jeśli nie rozumieją znaczenia całego tekstu. Ważne jest także, aby pamiętać, że sześciolletnie dzieci nie umieją myśleć na poziomie abstrakcji; ich myślenie ma charakter konkretny, wymaga manipulacji przedmiotami lub wyobrażeniami konkretnych przedmiotów, stąd w nauczaniu języka angielskiego ważna jest duża ilość materiałów pomocniczych, takich jak karty obrazkowe, karty do historyjek, pacynki, plakaty itp.

2. Dzieci 7-letnie

Podczas gdy przeciętny sześciolatek jest zazwyczaj energiczny i żądny przygód, choć nierzadko przy tym agresywny i zuchwały, siedmiolatek staje się spokojniejszy i bardziej wrażliwy. Rośnie jego potrzeba miłości i aprobaty; dziecko boi się odrzucenia, może pojawić się lęk przed porażką lub przed brakiem akceptacji ze strony nowego środowiska. Dlatego niezwykle ważnym zadaniem szkoły / nauczycieli jest okazanie dzieciom wsparcia, akceptacji, zapewnienia im, że w szkole mogą czuć się bezpieczne i kochane.

Intelektualnie zaś, pod wpływem działań pedagogicznych, siedmiolatki szybko się rozwijają. Rośnie ich zdolność zapamiętywania (kształtuje się pamięć i uwaga dowolna), rozwija się analiza i synteza wzrokowa, słuchowa oraz kinestetyczno-ruchowa, umożliwiającą opanowanie nauki pisania i czytania. U siedmiolatek rozwija się widzenie percepcyjne, w tym zdolność kategoryzowania i asocjacji; dzieci w coraz większym stopniu potrafią wyodrębnić, klasyfikować i porównywać różne elementy. Siedmiolatki są zdolne do celowej i świadomej obserwacji, ale nadal przez dość krótki okres, a ich myślenie ma w dalszym ciągu charakter konkretny. Pamiętajmy też, że dzieci siedmioletnie nie potrafią jeszcze myśleć abstrakcyjnie. Ich motywacja do nauki nadal zależy w dużej mierze od osoby nauczyciela, rodziców, jak również od sytuacji w klasie czy stopnia atrakcyjności danego działania. Siedmiolatkom bardziej zależy na opinii nauczyciela niż rówieśników - lubią ich towarzystwo i wspólne działanie, lecz w istocie zainteresowane są przede wszystkim własną osobą. Nie potrafią jednak jeszcze krytycznie ocenić swoich zdolności i umiejętności, nadal potrzebują wsparcia ze strony nauczyciela / rodziców, a podstawową formą ich działalności jest nadal zabawa.

3. Dzieci 8-letnie

Po trudnym początkowym okresie adaptacji do szkolnego świata dzieci nabierają szkolnych nawyków, akceptują szkołę, nauczycieli i kolegów, przyzwyczajone są do pracy szkolnej i wymagań stawianych przez nauczycieli. Ośmiolatki są pozytywnie nastawione do obowiązków ucznia, z energią i wielkim entuzjazmem angażują się w wykonanie zadań szkolnych. Są bardziej stabilne emocjonalnie, nie zniechęcają ich chwilowe porażki. Ośmiolatki są aktywne, ekspansywne i szybkie, lubią mieć kontakt z szerszym otoczeniem, są żądne nowych doświadczeń, spraw i znajomości. Są jednak bardzo wrażliwe w stosunku do własnej osoby, potrzebują poczucia akceptacji, jednak w dalszym ciągu centralną pozycję zajmuje nauczyciel. W większym stopniu liczą się z opinią grupy, są zdolne do wykonywania zadań w parach i grupach.

Większość dzieci ośmioletnich potrafi już czytać, pisać i liczyć, wydłuża się ich czas koncentracji na zadaniu, myślenie zaś, choć ciągle konkretne, zaczyna nabierać charakteru słowno-logicznego. Ośmiolatki nadal postrzegają otaczający je świat całościowo, jednak są zdolne do podstawowej analizy jego elementów i wyciągania wniosków, rozumiejąc relacje przyczynowo-skutkowe. Dysponują dobrze rozwiniętą pamięcią mechaniczną, doskonałą pamięć i uwagę dowolną. Ich motywacja, nadal w przeważającej części zewnętrzna, zaczyna kierować się na zaspokojenie własnej ciekawości i samorealizacji. Wśród ośmiolatków pojawiają się preferencje zarówno w zakresie tematyki zajęć, jak i sposobu ich realizacji; bawią się ciągle z przyjemnością, ale doceniają również zalety poważnej pracy szkolnej. Zabawa nabiera charakteru gry ze ściśle określonymi regułami.

4. Dzieci 9-letnie

Najstarsi z najmłodszych uczniów są już przyzwyczajeni do pracy i wymagań szkolnych, większość dzieci ma wykształcone podstawowe nawyki i techniki uczenia się oraz organizowania czasu pracy, przez co stają się bardziej samodzielni i niezależni. Nauczyciel przestaje być centralnym wzorem do naśladowania. U dziewięciolatków narasta potrzeba przebywania z grupą rówieśników i współdziałania, przez co mogą być krytyczni w stosunku do działań i decyzji nauczyciela. Dziewięciolatki obserwują siebie na tle grupy, potrafią ocenić własne umiejętności i postępy, dlatego też, ze względu na znaczną ilość umiejętności i wiedzy do opanowania mogą pojawić się pierwsze oznaki niepowodzeń szkolnych.

U dziecka w tym wieku zaznaczają się wyraźne zmiany w sferze intelektualnej i w osobowości. Dzięki kontaktom z różnymi dziedzinami wiedzy i słowem pisanym dzieci rozwijają myślenie i sprawność posługiwania się językiem ojczystym (i obcym), potrafią swobodnie dokonywać operacji logicznych na podstawie rzeczywistego lub wyobrażonego manipulowania przedmiotami. Ich motywacja staje się coraz bardziej wewnętrzna, rozwija się pojemność i trwałość pamięci dowolnej; zaznaczają się też rozwijać pamięć logiczna. Dziewięciolatki nadal lubią się bawić, cieszą ich różnego rodzaju gry i zabawy, które w dalszym ciągu stanowią istotną rolę w procesie uczenia się.

III. CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

A. Cele ogólne kształcenia i wychowania

Edukacja wczesnoszkolna to okres **przejściowy** pomiędzy zabawą w przedszkolu a wejściem dziecka w świat nauki szkolnej. Niezmiernie ważne jest, aby dziecko możliwie łagodnie i bezstresowo rozpoczęło szkolną edukację. Istotnym elementem jest również dbałość o **wszechstronny** rozwój dziecka, które w wieku 6-9 lat kształtuje swoje nastawienie do otaczającego świata, ludzi i do samego siebie. Dzieci w tym wieku charakteryzuje duża ciekawość i otwartość na to, co je otacza. Szybko rozwijają się fizycznie, intelektualnie i emocjonalnie. Należy przy tym pamiętać, że każde dziecko rozwija się inaczej, ma inne możliwości, i zadaniem szkoły, czyli przede wszystkim nauczycieli, jest **indywidualne** podejście do każdego ucznia, tak aby pomóc mu osiągnąć optymalny dla niego postęp oraz poczucie zadowolenia i satysfakcji. Nauczyciel powinien także wierzyć, że każde dziecko jest uzdolnione i jego zadaniem jest odkryć te uzdolnienia i je rozwijać. Nauczyciel powinien organizować zajęcia (w tym również zajęcia dodatkowe, pozalekcyjne) w taki sposób, aby zoptymalizować szanse edukacyjne zarówno uczniów zdolnych, jak i uczniów mających trudności w nauce.

Zgodnie z założeniami podstawy programowej z 2014 roku podstawowym *celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym. Ważne jest również takie wychowanie, aby dziecko, w miarę swoich możliwości, było przygotowane do życia w zgodzie z samym sobą, ludźmi i przyrodą. Należy zadbać o to, aby dziecko odróżniało dobro od zła, było świadome przynależności społecznej (do rodziny, grupy rówieśniczej i wspólnoty narodowej) oraz rozumiało konieczność dbania o przyrodę. Jednocześnie dąży się do ukształtowania systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych dziecku do poznawania i rozumienia świata, radzenia sobie w codziennych sytuacjach oraz do kontynuowania nauki w klasach IV-VI szkoły podstawowej.*

Podstawa programowa wśród **celów ogólnych kształcenia i wychowania** na I etapie edukacyjnym wymienia:

- 1) realizowanie programu nauczania skoncentrowanego na dziecku, na jego **indywidualnym** tempie rozwoju i możliwościach uczenia się;
- 2) respektowanie **trójpodmiotowości** oddziaływań wychowawczych i kształcących: uczeń – szkoła – dom rodzinny;
- 3) rozwijanie predyspozycji i **zdolności** poznawczych dziecka;
- 4) kształtowanie u dziecka pozytywnego stosunku do nauki oraz rozwijanie **ciekawości** w poznawaniu otaczającego świata i w dążeniu do prawdy;
- 5) poszanowanie godności dziecka; zapewnienie dziecku **przyjaznych, bezpiecznych i zdrowych** warunków do nauki i zabawy, działania indywidualnego i **zespołowego**, rozwijania **samodzielności** oraz odpowiedzialności za siebie i najbliższe otoczenie, rozwijania ekspresji plastycznej, muzycznej i ruchowej, aktywności badawczej, a także działalności twórczej;

- 6) *rozwijanie u dziecka **umiejętności czytania i wyposażenie w umiejętność pisania**, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów;*
- 7) *rozwijanie sprawności matematycznych;*
- 8) *dbałość o to, aby dziecko mogło nabywać **wiedzę i umiejętności** potrzebne do rozumienia świata, w tym zagwarantowanie mu dostępu do różnych źródeł informacji i możliwości korzystania z nich;*
- 9) *sprzysiężanie rozwojowi cech **osobowości** dziecka koniecznych do aktywnego i etycznego uczestnictwa w życiu społecznym.*

Ponadto, podstawa programowa podkreśla znaczenie ciągłości kształcenia – dziecko rozpoczynające naukę w szkole powinno pogłębiać wiedzę i doskonalić umiejętności, które opanowało w przedszkolu. Dlatego ważne jest, aby nauczyciele uczący w klasie I znali podstawę programową wychowania przedszkolnego i umiejętnie wykorzystali wiedzę i umiejętności dzieci zdobyte w przedszkolu, zwłaszcza, że w roku szkolnym 2016/17 wszystkie dzieci 5- i 6-letnie objęte wychowaniem przedszkolnym będą realizowały obszar określony w podstawie programowej jako *Przygotowanie do posługiwania się językiem obcym nowożytnym*, zaś od roku 2017/18 wszystkie dzieci uczęszczające do przedszkola będą uczyły się języka obcego.

Istotne jest też, aby umożliwić dzieciom łagodne przejście z przedszkola do szkoły, dbając o adaptację dzieci do warunków szkolnych, w tym o ich poczucie bezpieczeństwa.

B. Cele szczegółowe – język angielski

Edukacja wczesnoszkolna realizowana jest w formie **kształcenia zintegrowanego**. Nadrzędne cele nauczania języka angielskiego w klasach 1-3 szkoły podstawowej muszą być zatem spójne z ogólnymi celami edukacji zintegrowanej w I etapie edukacyjnym. Treści nauczania języka angielskiego powinny być skorelowane z wymaganiami innych obszarów edukacyjnych: edukacji polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej, muzycznej, plastycznej, społecznej i zdrowotnej, a także zajęć komputerowych i technicznych oraz etyki. W trakcie nauki języka uczniowie powinni wykorzystywać i rozwijać posiadane zdolności werbalne, muzyczno-ruchowe, manualne. Powinni także uczyć się współdziałania w grupie rówieśników, a także poznawać siebie i budować poczucie własnej wartości. Zajęcia z języka angielskiego powinny budować wśród dzieci postawę otwartości i tolerancji wobec innych kultur i narodowości, a także kształtować postawy takie jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, czy kultura osobista.

W zakresie sprawności językowych nadrzędnym zadaniem edukacji w klasach I-III jest **rozwijanie języka mówionego**, umiejętności rozumienia ze słuchu i reagowania na usłyszane wypowiedzi, jak również odtwarzania wyrazów i zwrotów, recytowania wierszyków, śpiewania piosenek itp. Aktywne czytanie i pisanie w języku angielskim wprowadzane są nieco później i stopniowo, tak aby umożliwić dzieciom najpierw zapoznanie się z brzmieniem języka, wymową

poszczególnych słów i intonacją. Skoncentrowanie się na języku mówionym, w formie rozmaitych gier, zabaw, wierszyków i piosenek jest szczególnie ważne w pierwszym roku nauki języka angielskiego, kiedy to należy zapewnić dzieciom łagodne przejście od zajęć przedszkolnych do nauki w szkolnej ławce.

Zadaniem nauczyciela języka angielskiego w klasie I, poza dbałością o wszechstronny rozwój psychoruchowy dziecka i kształtowanie w nim właściwych postaw, jest wspomaganie dzieci w porozumiewaniu się z osobami, które mówią innym językiem. W klasie II i III dzieci doskonalą zdobyte umiejętności i pogłębiają swoją wiedzę. Ze względu na prawidłowości rozwoju umysłowego dzieci treści nauczania powinny narastać i rozszerzać się w układzie spiralnym, co oznacza, że wiadomości i umiejętności zdobywane przez ucznia w klasie I będą powtarzane, pogłębiane i rozszerzane w klasie II i III.

Od ucznia kończącego **klasę III** oczekuje się, że spełnia następujące wymagania w obszarze edukacji językowej:

- 1) *wie, że ludzie posługują się różnymi językami i że chcąc się z nimi porozumieć, trzeba nauczyć się ich języka;*
- 2) **reaguje** werbalnie i niewerbalnie na proste polecenia nauczyciela;
- 3) rozumie wypowiedzi ze **sluchu**:
 - a) *rozdziela znaczenie wyrazów o podobnym brzmieniu;*
 - b) *rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień i potrafi się nimi posługiwać;*
 - c) *rozumie ogólny sens krótkich opowiadań i baśni przedstawianych także za pomocą obrazów, gestów;*
 - d) *rozumie sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i video);*
- 4) **czyta** ze zrozumieniem wyrazy i proste zdania;
- 5) *zadaje pytania i udziela **odpowiedzi** w ramach wyuczonych zwrotów, recytuje wiersze, rymowanki i śpiewa piosenki, nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je, bierze udział w mini przedstawieniach teatralnych;*
- 6) **przepisuje** wyrazy i zdania;
- 7) *potrafi korzystać ze **słowników** obrazkowych, książeczek, środków multimedialnych;*
- 8) **współpracuje** z rówieśnikami w trakcie nauki.

IV. TREŚCI NAUCZANIA – PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA UCZNIĄ

Wytyczne zawarte w przedstawionym Państwu programie nauczania zakładają, iż głównym zadaniem nauki języka angielskiego w pierwszym okresie szkoły podstawowej jest przygotowanie uczniów do rozumienia i formułowania (najpierw powtarzania, potem także tworzenia) prostych wypowiedzi w języku angielskim. Zakłada się, że jednym z celów nauczania jest przygotowanie uczniów w sferze wrażliwości językowej do kontynuowania nauki języka angielskiego w następnych klasach. Z takiego podejścia wynika kilka niezbędnych warunków określających charakter prowadzenia zajęć oraz stawianych celów nauczania. Przede wszystkim należy mieć na uwadze możliwości i cechy charakterystyczne omawianej grupy wiekowej. Ze względu na fakt, że decydującym i możliwym do zrealizowania celem edukacyjnym w tym etapie nauczania jest sprawność komunikacji, zakładamy, że zajęcia będą prowadzone w sposób odzwierciedlający podejście **komunikacyjne**, z uwzględnieniem technik charakterystycznych dla metody **audiolingwalnej** (ćwiczenia typu *drill*) oraz metody reagowania ciałem (***Total Physical Response***), co prowadzi do zdominowania procesu nauczania przez rozwijanie sprawności mówienia oraz słuchania. Można rzec, iż sprawności czytania oraz pisania są traktowane, przynajmniej na początku omawianego okresu nauki, w sposób drugorzędny (wtórny) w stosunku do wspomnianych wcześniej sprawności.

A. Sprawności językowe

Program kładzie nacisk na rozwijanie wszystkich sprawności językowych, ze szczególną uwagą skierowaną na sprawności mówienia i słuchania, zwłaszcza w początkowym etapie nauki języka. Poniżej przedstawiamy umiejętności, które uczniowie powinni opanować w omawianym okresie nauczania, na koniec I etapu edukacyjnego.

1. Mówienie

Uczeń:

- reaguje werbalnie na proste polecenia nauczyciela,
- reaguje w podstawowych sytuacjach życia codziennego,
- zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów,
- recytuje wiersze, rymowanki i śpiewa piosenki,
- nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je,
- bierze udział w miniprzstawieniach teatralnych.

2. Słuchanie

Uczeń:

- reaguje werbalnie i niewerbalnie na proste polecenia nauczyciela,
- rozróżnia znaczenie wyrazów o podobnym brzmieniu,
- rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień i potrafi się nimi posługiwać,
- rozumie ogólny sens krótkich opowiadań i baśni przedstawianych także za pomocą obrazów bądź gestów,
- rozumie sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i video),
- wyszukuje konkretne, proste informacje w usłyszonym tekście.

3. Czytanie

Uczeń:

- czyta ze zrozumieniem wyrazy i proste zdania,
- rozumie ogólny sens prostych tekstów,
- potrafi znaleźć konkretną informację w tekście,
- potrafi korzystać ze słowników obrazkowych, książeczek, środków multimedialnych.

4. Pisanie

Uczeń:

- przepisuje wyrazy i proste zdania,
- odwzorowuje proste konstrukcje zdaniowe w połączeniu z uzupełnieniem brakujących informacji.

B. Zasób środków leksykalno-gramatycznych

1. Funkcje językowe

Program zakłada, iż w trakcie nauki języka angielskiego w klasach 1-3 szkoły podstawowej uczniowie zdobędą umiejętność wyrażania w języku angielskim rozmaitych funkcji językowych w odpowiednich kontekstach sytuacyjno-tematycznych. Pod koniec klasy trzeciej, uczeń powinien potrafić wyrazić większość z poniżej wymienionych funkcji:

- pozdrawianie innych osób, witanie i żegnanie się
- przedstawianie siebie i innych osób
- pytanie o samopoczucie i udzielanie odpowiedzi
- podawanie i uzyskiwanie informacji personalnych, tj. wiek, miesiąc urodzin
- opisywanie relacji rodzinnych

- wydawanie i wykonywanie poleceń
- wyrażanie prośby i podziękowania
- pytanie o pozwolenie
- wyrażanie chęci, preferencji i propozycji
- wyrażanie zgody i niezgadzanie się
- wyrażanie opinii
- wyrażanie upodobań
- wyrażanie podziwu i pochwały
- wyrażanie umiejętności wykonywania czynności
- opisywanie elementów wyglądu i ubioru
- określanie przynależności
- nazywanie przedmiotów i zwierząt
- opisywanie zwierząt, ich zwyczajów i miejsca zamieszkania
- opisywanie domu
- określanie miejsca przebywania osób, położenia przedmiotów i pytanie o nie
- określanie koloru, rozmiaru i wieku
- opisywanie miejsc i krajobrazu
- opisywanie pogody i pór roku
- określanie ilości i wielkości
- wyrażanie czynności stałych i tymczasowych
- opisywanie rozkładu dnia
- pytanie o godzinę i podawanie czasu
- składanie życzeń świątecznych

2. Słownictwo

W zakresie słownictwa uczniowie powinni zapoznać się z następującymi grupami leksykalnymi:

- przybory szkolne
- zabawki
- kolory
- liczebniki
- zwierzęta dzikie i domowe
- członkowie rodziny
- części ciała
- elementy ubioru i wyglądu zewnętrznego
- typy pogody
- dni tygodnia, pory dnia, nazwy miesiący, pory roku
- czynności codzienne
- wakacje i sposoby spędzania wolnego czasu
- elementy krajobrazu

- miejsca użytku publicznego
- pomieszczenia w domu
- artykuły żywnościowe i nazwy posiłków
- sporty
- słownictwo związane ze świętami

3. Gramatyka

Struktury gramatyczne, mające służyć wyrażaniu wymienionych powyżej funkcji i umiejętności językowych na bazie poznanego słownictwa, to:

- odmiana czasownika *be* w czasie teraźniejszym
- konstrukcja *there is/there are*
- odmiana czasownika *have got*
- czasownik modalny *can*
- tryb rozkazujący
- czas *Present Simple*
- czas *Present Continuous*
- konstrukcja *Let's ...*
- przyimki miejsca i czasu
- liczba pojedyncza i mnoga rzeczowników
- określnik *some*
- przedimki *a* i *the*
- zaimki wskazujące *this/that*
- zaimki dzierżawcze
- dopełniacz saksoński 's

Przy wprowadzaniu i nauczaniu konstrukcji gramatycznych należy pamiętać, iż poziom myślenia abstrakcyjnego u dzieci w wieku 6-9 lat jest znikomy, zatem przyswajanie gramatyki powinno odbywać się w sposób intuicyjny, poprzez prezentowanie konkretnych struktur na dużej ilości przykładów i powtórzeń w zróżnicowanych formach ćwiczeń.

V. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW PROGRAMOWYCH

A. Nauczanie sprawności językowych

1. Mówienie

Sprawność mówienia jest wprowadzana poprzez materiał książkowy w taki sposób, aby po solidnych podstawach imitacyjno-słuchowych uczniowie mogli wykorzystać przyswojone słownictwo i proste (nieuświadomione) konstrukcje gramatyczne do tworzenia własnych wypowiedzi. Początkowe stadia rozwijania sprawności mówienia u uczniów klasy pierwszej polegają w przeważającej mierze na kopiowaniu gotowych wzorców wypowiedzi. Dopiero po pewnym czasie, kiedy określony podstawowy zasób słownictwa zostanie przyswojony, mogą oni tworzyć wypowiedzi strukturalnie zależne od gotowego wzorca, z wprowadzeniem drobnych zmian, początkowo tylko dotyczących elementów leksykalnych, a w późniejszych latach nauki także strukturalnych.

Poniżej przedstawiamy kilka typowych ćwiczeń rozwijających sprawność mówienia, jakie proponujemy w kursach wydawnictwa Macmillan.

- **Wypowiedź polegająca na powtórzeniu usłyszanego tekstu piosenki lub wiersza**
Uczniowie poprawnie powtarzają usłyszany tekst piosenki lub wiersza. Całe ćwiczenie odbywa się w stymulującej formie zabawowej, co sprzyja nabieraniu pewności siebie w posługiwaniu się językiem angielskim.
- **Krótkie dialogi na podstawie informacji wizualnej**
Wykorzystując znajdujące się w podręczniku obrazki lub zdjęcia, uczniowie zadają sobie nawzajem proste, łatwe do powtórzenia pytania i udzielają odpowiedzi.
- **Krótkie dialogi odnoszące się do autentycznych doświadczeń i preferencji uczniów**
Uczniowie ćwiczą zadawanie pytań i udzielanie informacji na temat własnej osoby, innych ludzi i świata zewnętrznego. Przedstawione w podręczniku wypowiedzi uczniowie odnoszą do swojego doświadczenia i budują własne. Ten typ ćwiczenia daje uczniom poczucie pewności siebie poprzez odwołanie do gotowych wzorców i jednocześnie pozwala wyrazić treści dotyczące tylko samego ucznia, tym samym dokonując personalizacji procesu uczenia się języka.
- **Proste scenki sytuacyjne**
Uczniowie odtwarzają proste scenki imitujące rzeczywiste codzienne sytuacje podczas wakacyjnych wyjazdów czy wizyt obcokrajowców, w których będą potrzebowali użyć języka angielskiego. Aby mogła zaistnieć prawdziwa komunikacja, oprócz słownictwa, dzieci muszą nauczyć się prostych zwrotów. Scenki sytuacyjne dają możliwość wielokrotnego powtarzania konkretnych zwrotów w naturalnym kontekście.
- **Gra językowa – zgadywanka**
Uczniowie (wykorzystując rzeczywistą lukę informacyjną) próbują odgadnąć, poprzez zadawanie odpowiednich pytań, informację znaną tylko drugiej osobie. Ten typ ćwiczenia

jest zazwyczaj wysoce stymulujący dla uczniów, daje poczucie satysfakcji oraz pozwala w przyjazny sposób przećwiczyć znane już elementy danej grupy leksykalnej oraz konkretną strukturę gramatyczną.

➤ **Miniwywiad (ankieta)**

W oparciu o zawarte w podręczniku formularze uczniowie przeprowadzają wywiad z pozostałymi dziećmi w całej klasie lub w małej grupie. W ten sposób ćwiczenie w formie *drill* nabiera charakteru kontekstowego, osadzonego w określonej tematyce. Daje ono również możliwość porównania indywidualnych odpowiedzi na tle klasy.

➤ **Inscenizacja**

Materiał tekstowy przeznaczony do czytania z podziałem na role może zostać wykorzystany na potrzeby inscenizacji językowej, która daje uczniom możliwości użycia języka typowego dla sytuacji życia codziennego oraz wykorzystania ich zdolności artystycznych.

2. Słuchanie

Przez cały okres nauczania języka angielskiego, a zwłaszcza w początkowym okresie, sprawność słuchania odgrywa kluczową rolę. Początkowe ćwiczenia słuchania polegają głównie na wpojeniu uczniom poprawnych wzorców wymowy i intonacji, uwrażliwieniu ich na foniczną warstwę języka. W późniejszym okresie nauki stopniowo pojawiają się ćwiczenia polegające na rozumieniu fragmentów lub ogólnej treści słyszanego tekstu.

Poniżej przedstawiamy wybrane typy ćwiczeń słuchowych do realizacji w klasach I-III:

➤ **Słuchanie w celu niewerbalnego reagowania na polecenia**

Sprawność tę rozwijamy przede wszystkim w oparciu o polecenia wydawane przez nauczyciela w celu organizacji przebiegu zajęć lekcyjnych, a w szerszym kontekście znajdujemy ich zastosowanie w zabawie językowej.

➤ **Słuchanie bezzadaniowe**

Ten typ ćwiczenia można wykorzystać jako rozgrzewkę na początku zajęć, w trakcie trwania lekcji lub jako element kończący zajęcia. Proponujemy w tym celu wykorzystywać poznane wcześniej wierszyki lub piosenki, przy czym aktywne uczestnictwo uczniów w tej formie ćwiczenia nie jest konieczne.

➤ **Słuchanie w celu zapoznania się z poprawnymi wzorcami wymowy i intonacji**

Uczniowie słuchają poszczególnych wyrazów lub prostych zdań, dzięki czemu oswiają się z prawidłową wymową angielskich słów, a także intonacją w zdaniu. Należy zachęcać (ale nie zmuszać) uczniów, żeby poprawnie powtórzyli poszczególne słowa / zdania. Powtarzaniu można dodać element zabawy, np. powtarzać coraz głośniej, coraz szybciej itp.

➤ **Słuchanie w celu weryfikacji informacji**

Uczniowie słuchają danego tekstu, wierszyka lub piosenki w celu potwierdzenia, czy podane informacje są zgodne z prawdą, np. czy postać, o której opowiada wierszyk, jest smutna czy radosna.

➤ **Słuchanie w celu znalezienia brakujących informacji**

Uczniowie wyszukują konkretne, proste informacje w słyszonym tekście.

- **Słuchanie w celu identyfikacji właściwych obrazków oraz ich uszeregowania**
Uczniowie słuchają danego tekstu i dobierają do niego odpowiedni obrazek (kontekst sytuacyjny, bohater tekstu itp.) lub układają obrazki w odpowiedniej kolejności, zgodnie z treścią nagrania.
- **Słuchanie dłuższego tekstu narracyjnego**
Chociaż technika ta może wydawać się trudna dla dzieci na tym etapie nauczania, to jednak warto z niej skorzystać, korzystając podczas słuchania z pomocy wizualnych, ułatwiających uczniom zrozumienia treści. Pomocne również będą zdolności aktorskie nauczyciela.

3. Czytanie

Czytanie pojawia się w procesie nauczania z pewnym opóźnieniem (dopiero, gdy uczniowie nauczą się czytać i pisać w języku polskim, a także oswoją się z wymową języka angielskiego), warto jednak zachęcać uczniów do podejmowania prób czytania w języku angielskim. Pozwoli to po pewnym czasie na rozwinięcie indywidualnych strategii uczenia się, utrwalania materiału oraz korzystania z dodatkowych tekstów na danym poziomie (słowniki dla dzieci, czytanki). W pierwszych tygodniach nauki języka angielskiego w klasie pierwszej sugerujemy, by skoncentrować się na języku mówionym i nie wprowadzać elementów czytania. Z czasem jednak należy stopniowo przyzwyczajać uczniów do słowa pisanego, pokazując przykładowo obrazek z podpisem lub jednocześnie kartę obrazkową (*flashcard*) i kartę wyrazową (*word card*). Ważne jest, aby zwłaszcza w początkowej fazie nauki czytania, słowo pisane łączyło się z jego formą graficzną. Kolejnym krokiem nauki czytania jest rozpoznawanie prostych zdań, znów najlepiej w połączeniu z ilustracją, np. z wykorzystaniem historyjek obrazkowych, komiksów. Obraz pomoże uczniom zapamiętać pisownię danego słowa, co jest szczególnie istotne ze względu na fakt, że w języku angielskim obraz graficzny słów różni się od jego formy fonicznej.

Poniżej przedstawiamy Państwu wybrane typy ćwiczeń doskonalących umiejętność czytania, które można przeprowadzić w klasach I-III:

- **Czytanie na głos**
W pierwszym okresie uczenia się języka czytanie głośne ma przede wszystkim na celu wykształcenie samej techniki czytania oraz wspomagania procesu przyswajania poprawnej wymowy. Można w tym celu wykorzystać większość tekstów podręcznikowych.
- **Czytanie z podziałem na role**
Taka forma pracy z tekstem pozwala zaangażować większą grupę uczniów, również dzieci słabsze, bardziej nieśmiałe, którym można przydzielić mniejsze role. Zachęci ich to do aktywnego udziału w czytaniu oraz da poczucie satysfakcji. Czytanie z podziałem na role jest bardziej atrakcyjne, przez co bardziej motywuje dzieci do głośnego czytania.
- **Czytanie w celu dopasowania informacji**
Na podstawie przeczytanego tekstu uczniowie dopasowują informacje przedstawione w formie wizualnej (obrazek lub zdjęcie).

➤ **Czytanie w celu odgadnięcia zagadki**

Na podstawie przeczytanego tekstu uczniowie próbują znaleźć rozwiązanie zagadki, odpowiedź na pytanie. Mając takie zadanie do wykonania, dzieci chętniej przeczytają tekst, potraktują czytanie jak formę zabawy, gry czy wyzwanie.

4. Pisanie

Pisanie w omawianym okresie nauczania języka angielskiego ogranicza się do ćwiczenia pisowni pojedynczych słów oraz krótkich zdań w oparciu o techniki odwzorowania gotowych modeli. Podobnie jak umiejętność czytania, pisanie (a właściwie przepisywanie, w oparciu o podany wzór) powinno być wprowadzane znacznie później niż mówienie i słuchanie, i stopniowo: najpierw na poziomie pojedynczych wyrazów, a dopiero potem na poziomie prostych zdań.

Poniżej przedstawiamy Państwu wybrane typy ćwiczeń doskonalących umiejętność pisania, które można przeprowadzić w klasach I-III:

➤ **Odwzorowanie słów**

Po okresie beztekstowym następuje faza pisania po śladzie całych wyrazów. W *Zeszytach ćwiczeń*, w zadaniach, których celem jest kształcenie sprawności pisania, wykorzystano polski wzorzec liter (tzw. pisanekę).

➤ **Podpisywanie obrazków**

Powyżej obrazków napisane są wszystkie słowa, które będą dziecku potrzebne do wykonania zadania. Dziecko decyduje, jaki wyraz należy przyporządkować danemu rysunkowi i, wykonując zadanie w *Zeszycie ćwiczeń*, podpisuje obrazek w oparciu o podany wzór.

➤ **Odwzorowanie ze zmianą elementu zdań**

Dzieci mają podany wzór prostego zdania, np. *Touch your...*, oraz wypisane słowa, którymi można je uzupełnić, np. *head, nose, knees* itp. W oparciu o materiał ilustracyjny dzieci przepisują do zeszytu zdanie, uzupełniając je odpowiednim słowem.

➤ **Uzupełnianie krzyżówek**

Jeśli dzieci opanują już pisownię poszczególnych wyrazów, można zaproponować im np. krzyżówkę, w której zamiast definicji zamieszczone są rysunki. Uczeń na podstawie obrazków odgaduje poszczególne wyrazy – hasła krzyżówki.

B. Nauczanie słownictwa

1. Ogólne techniki prezentacji słownictwa

W procesie nauczania języka angielskiego dzieci w wieku 6-9 lat należy mieć na uwadze fakt, iż materiał leksykalny jest podstawowym obszarem językowym, po którym dzieci w omawianym wieku mogą poruszać się swobodnie. Z tego powodu w początkowym okresie dominuje nauka pojedynczych słów, prostych zwrotów, a w dalszej kolejności – całych zdań.

Nauczane słownictwo w tym okresie edukacyjnym nie ma charakteru abstrakcyjnego, co z kolei wyznacza sposób jego prezentacji na zajęciach. Zalecane jest używanie jak największej ilości

pomocy wizualnych, przedstawiających wprowadzane słownictwo: mogą to być *plansze, karty obrazkowe, zdjęcia, plakaty, rysunki* itp. W celu prezentacji nowego słownictwa warto również wykorzystać różne rozwiązania najnowszych technologii, tj. tablicę interaktywną, rzutnik cyfrowy, rozmaite programy edukacyjne, DVD (np. *Bugs World DVD*). Ponadto nauczyciel może wykorzystać jako pomoce przy prezentacji nowego materiału leksykalnego **przedmioty znajdujące się w klasie** (*realia*), a także zdolności aktorskie własne i uczniów (mimikę, gesty czy naśladowanie czynności).

2. Techniki utrwalania poznanego słownictwa

Musimy pamiętać, iż utrwalanie, podobnie jak wprowadzanie nowego materiału leksykalnego, musi odbywać się w atrakcyjnej formie, najlepiej **zabawy ruchowej, słownej lub pisemnej**. Oprócz wspomnianych wcześniej **pomocy wizualnych** oraz otaczającej uczniów **rzeczywistości** możemy w późniejszym okresie wykorzystać techniki **inscenizacji**, wspólnych **zabaw muzyczno-słownych** (np. śpiewanie poznanych wcześniej piosenek, recytowanie wierszyków i wyliczanek) oraz rosnące zdolności kopiowania graficznego obrazu słów. W nawiązaniu do tej ostatniej umiejętności należy wymienić kilka sposobów utrwalania wprowadzonego słownictwa, takich jak: uzupełnianie prostych krzyżówek, tworzenie list, rysowanie, podpisywanie obrazków, tworzenie własnych słowniczków obrazkowych. Odpowiednie zróżnicowanie wykorzystywanych technik prezentacji i utrwalania materiału leksykalnego pozwala na uatrakcyjnienie procesu nauczania oraz stanowi element motywujący uczniów do aktywnego udziału w zajęciach.

C. Nauczanie gramatyki

W myśl założeń programowych dzieci poznają kolejne struktury gramatyczne, będące narzędziem wyrażania poszczególnych funkcji językowych, oraz wykorzystują je podczas ćwiczenia sprawności mówienia, słuchania, czytania i pisania. Należy jednak mieć na uwadze fakt, iż przyswajanie struktur gramatycznych powinno odbywać się w **sposób nieświadomiony** (tzn. bez wprowadzania określonych reguł gramatycznych, tzw. metodą *covert grammar teaching*), ze względu na znikome możliwości uczniów w zakresie myślenia abstrakcyjnego, szczególnie na początkowych poziomach nauczania. Podstawową techniką prezentowania i utrwalania materiału gramatycznego powinna być zatem forma ćwiczenia typu *drill*, przeprowadzana w atrakcyjnej dla uczniów formie zabawy lub gry językowej.

D. Nauczanie zintegrowane

Zajęcia z języka angielskiego w klasach 1-3 czasem prowadzone są w ramach edukacji zajęć nauczania zintegrowanego, częściej – jako odrębne zajęcia, które jednak powinny być skorelowane z treściami nauczonymi w ramach innych zajęć z edukacji wczesnoszkolnej. Wiąże się to z wykorzystaniem zróżnicowanych, często czasochłonnych sposobów prowadzenia lekcji. Musimy pamiętać, że oprócz sprawności językowych uczniowie powinni wszechstronnie rozwijać pozajęzykowe umiejętności, zwłaszcza w początkowym okresie nauki szkolnej. W rozkładach

materiału do podręczników wydawnictwa Macmillan nauczyciel znajdzie informacje, które umiejętności i z jakiego obszaru uczeń rozwija podczas każdej lekcji.

Wybór zakresu nauczanego materiału powinien odzwierciedlać indywidualne możliwości i potrzeby edukacyjne uczniów w danej klasie.

VI. OCENA OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ

A. Założenia pedagogiczne

Kontrola i ocena pracy ucznia stanowi istotny element procesu dydaktycznego. Informuje nauczyciela o jakości i efektywności jego działań, a rodziców – o zdobytych umiejętnościach i osiągnięciach dzieci oraz ich ewentualnych problemach. Dla uczniów natomiast jest ona czynnikiem motywującym do lepszej pracy. Wyodrębniamy trzy podstawowe funkcje kontroli i oceny:

- **funkcja diagnostyczna** – istotna dla *nauczyciela* – polega na zanalizowaniu przez nauczyciela własnych działań dydaktycznych pod kątem efektywności procesu nauczania oraz ich ewentualnej modyfikacji, jak również na zdiagnozowaniu przyczyn niepowodzeń w nauce języka u dzieci;
- **funkcja informacyjna** – istotna dla *rodziców* – jej podstawowym celem jest bieżące informowanie rodziców o pracy i osiągnięciach dziecka w nauce języka angielskiego oraz, w razie powstałych trudności, o możliwych sposobach ich przezwyciężenia;
- **funkcja motywacyjna** – istotna dla *uczniów* – zachęca ucznia do lepszej pracy, większej aktywności na lekcji, a także utrzymuje niezbędny poziom zainteresowania ucznia procesem edukacyjnym.

Nauczanie w pierwszym etapie edukacyjnym zakłada, że nauczyciel musi stworzyć takie warunki, by każde dziecko odniosło sukces na miarę swoich możliwości. Uczeń nie powinien odczuwać lęku przed ocenianiem, a także musi wiedzieć, że ma prawo do popełniania błędów i ich korygowania. Każde dziecko ma szansę zdobycia pozytywnej oceny, jeżeli nauczyciel weźmie pod uwagę nie tylko stopień opanowania materiału, lecz także zaangażowanie i wysiłek włożony w pracę, dobór form i metod oraz aktywność w podejmowaniu zadań.

B. Kryteria oceniania

Wynikiem procesu oceniania powinna być rzetelna charakterystyka dziecka przeznaczona dla niego samego i rodziców, informująca o postępach ucznia oraz pracy wkładanej przez niego w naukę języka. Proponujemy następujące **narzędzia oceniania**:

- **dokumentowanie pracy ucznia** – polega na gromadzeniu prac dziecka w tzw. *portfolio*, w którym mogą się znaleźć np. rysunki, testy, ćwiczenia, karty oceny ucznia, prace projektowe;
- **karta oceny indywidualnej ucznia** – wypełniana na bieżąco przez nauczyciela i podsumowywana pod koniec I i II semestru każdego roku w formie karty osiągnięć ucznia;

- **karta osiągnięć ucznia** – opisowa ocena semestralna pracy dziecka i zalecenia nauczyciela przeznaczone do wiadomości rodziców i uczniów;
- **arkusz samooceny dla ucznia** – zawiera wykaz szczegółowych umiejętności zdobytych w danym okresie nauczania w formie zrozumiałej dla ucznia.

W klasach 1-3 obowiązuje ocena opisowa. Sugerujemy, aby nauczyciel co miesiąc wypełniał karty osiągnięć uczniów (propozycja poniżej), dokonując oceny zachowania, wiedzy i umiejętności każdego dziecka, a następnie informacje te przekazywał rodzicom.

KARTA OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ

IMIĘ I NAZWISKO UCZNIĄ			
KLASA		SEMESTR	
ROK SZKOLNY			
Umiejętności i zaangażowanie w pracę			
Słuchanie			
Mówienie			
Czytanie			
Pisanie			
Słownictwo			
Testy			
Praca na lekcji			
Zadania domowe			
Uwagi i zalecenia nauczyciela			
DATA	PODPIS NAUCZYCIELA	PODPIS RODZICA	PODPIS UCZNIĄ

Na następnej stronie przedstawiamy także propozycję karty oceny indywidualnej ucznia, którą nauczyciel powinien wypełnić na zakończenie semestru lub roku szkolnego.

Imię i nazwisko		Klasa					
Rozdział	Data	1	2	3	4	5	6
Komunikacja ustna: bierna							
Rozumie proste polecenia							
Rozumie sens historyjki							
Rozpoznaje słowa i zwroty w kontekście							
Okazuje zrozumienie przez reakcje niewerbalne							
Wykonuje proste polecenia							
Reaguje na język używany do komunikacji w klasie							
Komunikacja ustna: czynna							
Wymawia wyraźnie							
Stara się wykorzystywać wprowadzony język							
Pamięta słownictwo							
Odpowiada na pytania w kontekście							
Uczestniczy w ćwiczeniach ustnych (np. wierszyki, piosenki, opowiadanie historyjek)							
Uczestniczy w komunikacji (np. gry, odgrywanie scenek)							
Wykorzystuje strategie werbalne							
Wykorzystuje strategie niewerbalne							
Używa języka do komunikacji w klasie							
Komunikacja pisemna: bierna							
Rozumie kluczowe słowa w kontekście							
Potrafi dopasować obrazki do zdań słów/zdań							
Zauważa związek między kluczowymi słowami a ich użyciem w mowie							
Rozpoznaje najważniejsze polecenia							
Przetwarza proste informacje							
Wybiera prawidłowe informacje							
Komunikacja pisemna: czynna							
Przepisuje słowa i podpisuje obrazki							
Potrafi dokończyć zdania i proste teksty							
Odpowiada na pytania pisemne							
Zagadnienia społeczno-kulturowe							
Wykazuje zainteresowanie nauką angielskiego							
Wykazuje zainteresowanie nauką o otaczającym świecie poprzez język angielski							
Wykazuje zrozumienie treści powiązanych z innymi obszarami nauczania							
Szanuje inne dzieci w klasie							
Współpracuje z innymi dziećmi							
Szanuje zasady obowiązujące w klasie							
Wykazuje zainteresowanie materiałami dodatkowymi							
Wykazuje zainteresowanie nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi							
Inne umiejętności pozajęzykowe							
Aktywnie uczestniczy w zajęciach							
Wykazuje zaangażowanie i chęć do nauki							
Potrafi się skoncentrować							
Potrafi pracować samodzielnie							
Potrafi pracować w parach / grupach							
Potrafi ocenić swoje postępy w nauce							
Wierzy we własne umiejętności i możliwości							

Wszystkie kursy wydawnictwa Macmillan realizują założenia metodyczne programu dla klas 1-3 szkoły podstawowej i są zgodne z wymaganiami określonymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Przeznaczone są zarówno dla dzieci, które wykazują się początkową znajomością języka angielskiego, jak i dla tych, które dopiero rozpoczynają jego naukę. Założeniem kursów wydawnictwa Macmillan jest rozwój umiejętności językowych i pewności w ich wykorzystywaniu w celu budowania solidnych podstaw kompetencji językowych. Rozkład materiału tych kursów zorganizowany jest cyklicznie, aby zapewnić możliwość wykorzystania, powtarzania i poszerzania języka oraz umiejętności uczenia się w różnych kontekstach. Podręczniki skonstruowane są tak, aby brały pod uwagę całościowy rozwój dzieci (poznawczy, społeczny, emocjonalny, fizyczny, psychiczny) i odzwierciedlały stopniowy rozwój umiejętności językowych w trakcie trwania całego kursu.

U podstaw kursów wydawnictwa Macmillan leży przekonanie, że aktywność językowa dziecka musi być wielostronna, aby jak najpełniej wykorzystać potencjał umysłowy małego ucznia. Rysowanki, kolorowanki, wyklejanki, wycinanki, piosenki, rymowanki, ćwiczenia ruchowe i elementy dramy nie tylko uatrakcyjniają lekcje, lecz także wspomagają wszechstronny rozwój dziecka. Różnorodność ćwiczeń pozwala wykorzystać wszelkie rodzaje aktywności w procesie nauczania: słuchową, wzrokową, ruchową i dotykową. Praca z podręcznikami wydawnictwa Macmillan zapewni wszechstronny rozwój ucznia, umożliwi indywidualne podejście do każdego dziecka, a także pozwoli dzieciom zdobywać wiedzę i umiejętności, jednocześnie bawiąc się i ciesząc z uczestniczenia w lekcjach języka angielskiego.

Bibliografia:

1. Podstawa programowa kształcenia ogólnego, *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 czerwca 2016 r.*
2. *Integralny plan pracy dydaktyczno-wychowawczej dla klasy 1, Scenariusze lekcji Semestr 1*, K. Chłopecka, M. Duda, K. Wojtczak, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1999.
3. Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, Poz. 803, Warszawa 2014 r.
4. *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, red. M. Żebrowska, PWN, Warszawa 1977.
5. *Program nauczania języka angielskiego*, E. Skiba, A. Wieczorek, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2000.
6. *Rozwój psychiczny dziecka*, F.L.Ilg, L.Bates Ames, S.M. Baker. GWP, Gdańsk 2007.
7. *Teaching English to Children. From Practice to Principle*, red. Ch. Brumfit, J. Moon i R. Tongue, Longman, Warszawa 1997.